

περὶ φυτῶν αἰτιῶν Α'

1.1.1 τῶν φυτῶν αἱ γενέσεις ὅτι μὲν εἰσι πλείους, καὶ πόσαι καὶ τινες, ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρηται πρότερον · ἐπεὶ δ' οὐ πᾶσαι πᾶσιν, οἰκείως ἔχει διελεῖν τίνες ἐκάστοις καὶ διὰ ποίας αἰτίας, ἀρχαῖς χρωμένους ταῖς κατὰ τὰς ἰδίας οὐδίας · εὐθὺ γὰρ χρή συμφωνεῖσθαι τοὺς λόγους τοῖς εἰρημένοις.

ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ σπέρματος γένεσις κοινὴ πάντων ἐστὶν τῶν ἐχόντων σπέρμα, πάντα γὰρ δύναται ἐννᾶν. τοῦτο δὲ καὶ τῇ αἰσθήσει φανερόν ὅτι συμβαίνει, κατὰ δὲ τὸν λόγον ἴσως, ἀναγκαῖον · ἡ γὰρ φύσις οὐδὲν μὲν ποιεῖ μάτην, ἥκιστα δ' ἐν τοῖς πρώτοις καὶ κυριωτάτοις, πρῶτον δὲ καὶ κυριώτατον τὸ σπέρμα · ὥστε τὸ σπέρμα μάτην ἂν εἴη μὴ δυνάμενον γεννᾶν, εἴπερ τούτου χάριν αἰεὶ τὸ σπέρμα καὶ πρὸς τοῦτο πέφυκεν.

1.1.2 ὅπερ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων λαμβάνειν ἐστὶν ὁμολογούμενον · ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι τοὺς γεωργοὺς ἐπ' ἐνίων ὅτι θάπτον ἀπ' αὐτομάτων παραγίνεται, καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι ῥαδίως ἐπὶ τινῶν λαμβάνειν μήτε τῶν δένδρων μήτε τῶν ποιωδῶν τὰ σπέρματα, διὰ ταῦτ' οὐκ οἴονται τινες πάνυ ἀπὸ σπέρματος ἐνδέχεσθαι. καίτοι, καθάπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρηται, καὶ φανερώτατον ἐπὶ τῶν ἰτεῶν. ἔτι δὲ κατ' ἄλλον τροπὸν ἢ βλάστησις αὐτῶν, εἴ πῃ τι τῶν αὐτομάτων ἐκ συρροῆς καὶ σήψεως, μᾶλλον δὲ ἀλλοιώσεως γινομένης φυσικῆς. ὅτι μὲν οὖν κοινὴ πᾶσιν ἢ διὰ τοῦ σπέρματος γένεσις φανερόν · εἰ δ' ἀμφοτέρως ἔνια, καὶ αὐτόματα καὶ ἐκ σπέρματος, οὐδὲν ἄτοπον, ὥσπερ καὶ ζῳά τινα καὶ ἐξ ἄλλων καὶ ἐκ τῆς γῆς.

1.1.3 διὸ καὶ αἱ γενέσεις κατὰ τὰς ἰδίας ἐκάστων φύσεις · ὅσα μὲν γὰρ ξηρὰ καὶ μονοφυῆ καὶ ἀπαράβλαστα, ταῦτ' οὐδεμίαν (ὡς εἰπεῖν) δέχεται φυτεῖαν οὔτε ἀπὸ παρασπάδος οὔτε ἀπὸ ἀκρεμόνος · τὴν μὲν ἀπὸ παρασπάδος τοῦ μὴ ἔχειν τὰ μονοφυῆ, τὴν δὲ ἀπὸ ἀκρεμόνος καὶ κλωνῶς διὰ τὴν ξηρότητα, ἀεὶ γὰρ τὸ μέλλον βλαστάνειν ἔχειν τε δεῖ τὴν ἔμβιον ὑγρότητα καὶ ταύτην δύνασθαι τηρεῖν. τὰ δὲ φύσει ξηρὰ, διὰ τὸ ὀλίγην ἔχειν, ὅταν ἀπὸ τοῦ δένδρου ἀφαιρεθῇ, ταχὺ διαπνεῖται καὶ ἀτμίζεται συνεξάγον ἅμα καὶ τὸ σύμφυτον θερμόν.

1.1.4 καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας · τὰ δὲ [ἀπαράβλαστα] συμμετρία τινὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ [καὶ μονοφυῆ] δέχεται καὶ τὰς ἄλλας, δύναται <γὰρ> τηρεῖν τὴν ὑγρότητα καὶ θερμότητα τὴν ξύμφυτον ὥστε βλαστάνειν μὴ μόνον ἀπὸ παρασπάδος, ἀλλ' ἔνια καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων, οἷον συκῆ καὶ ἄμπελος καὶ τῶν ἀκάρπων δὲ καὶ φιλύδρων ὥσπερ ἰτέα καὶ ἀκτῆ καὶ λεύκη καὶ αἴγειρος. καθόλου μὲν οὖν καὶ τύπῳ τοῦτον διωρίσθω τὸν τρόπον.

1.2.1 οὐ μὴν ἀλλὰ μάλιστ' ἢ μόνος τῶν ξηρῶν καὶ μονοφυῶν καὶ ἀπαραβλάστων ὁ φοῖνιξ δέχεται καὶ ἑτέρας γενέσεις παρὰ τὴν σπερματικὴν · τὰς τε γὰρ ῥάβδους φασὶ μοσχεύειν περὶ βαβυλῶνα τὰς ἀπαλωτάτας καὶ ὅταν ἐμβιώσωσι μεραφυτεύουσιν · καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἐλλάδα τόποις ἐὰν ἀποκόψας τις <τὸ> ἄνω φυτεύσῃ ῥιζοῦσθαι, καὶ βλαστάνειν οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου μόνον ἀλλὰ καὶ κάτωθεν αὔξειν τὰς ῥίζας · ἔτι δ' ἐὰν πλάγιος, ἐν ᾧ καὶ ἔνικμος ἢ γῆ, τυγχάνῃ, πολλαχόθεν ῥιζοφυεῖν καὶ ἐκβλαστάνειν, οὐ μέντοι μέγεθος τοῦτο λαμβάνειν.